

**Dissertatio inauguralis medica exhibens generalem scirrhi descriptionem
... / [Jacob Hochreutiner].**

Contributors

Hochreutiner, Jacob, active 1682-1728.
Universität Basel.

Publication/Creation

Basileae : Typis Jacobi Bertschii, [1682]

Persistent URL

<https://wellcomecollection.org/works/dy4v7euh>

License and attribution

This work has been identified as being free of known restrictions under copyright law, including all related and neighbouring rights and is being made available under the Creative Commons, Public Domain Mark.

You can copy, modify, distribute and perform the work, even for commercial purposes, without asking permission.

Wellcome Collection
183 Euston Road
London NW1 2BE UK
T +44 (0)20 7611 8722
E library@wellcomecollection.org
<https://wellcomecollection.org>

DISSERTATIO INAUGURALIS
M E D I C A

Exhibens

GENERALEM SCIRRHI
DESCRIPTIONEM

Quam

P R A E S I D E

Numine propitio Archiatro summo,
Jussu Decreto & Autoritate

*Excellentissimi Amplissimi ac Gratosissimi
Senatus Medici in Celeberrima & Perantiqua
Rauracorum Universitate*

Pro

Summis in Medicina Honoribus Insignibus
ac Privilegijs DOCTORALIBUS
rite impetrandis

Benevolo Eruditorum Examini offert

JACOBUS HOCHREUTINERUS
Sangallo - Helvetius

*Ad diem XXVII. Octobris L. H. Q. S.
Anno M. DC. LXXXII.*

V I R I S

Generis splendore, rerum gestarum Gloria, Meritis in Patriam, Excellentissimis, Amplissimis, Nobilissimis,

D. TOBIÆ BAUMGARTERO, M. & Chir. Doctori Celeberrimo, Reipublicæ Sangallensis, Archiatro Dignissimo, Senatori Prudentissimo.

D. TOBIÆ SCHOBINGERO, Reipubl. Sangallensis Quæstori Spectatissimo, varijs Legationibus pro Patria maxima cum laude defuncto.

D. LAURENTIO KUNKLERO, Senatori Gravissimo, Curatori Meritissimo.

D. JACOBO HOCHREUTINERO, Senatori itidem Prudentissimo.

D. HIERONYMO HOCHREUTINERO.

Mecœnatibus, Fautoribus, Agnatis, Parenti omni Amoris, Honoris ac Obsequij cultu jugiter prosequendis, devenerandis.

Disputationem hanc suam inauguralem, seque ipsum, eâ quâ potest humilitate commendat,

JACOBUS HOCHREUTINERUS

I. B.

PROOEMIUM.

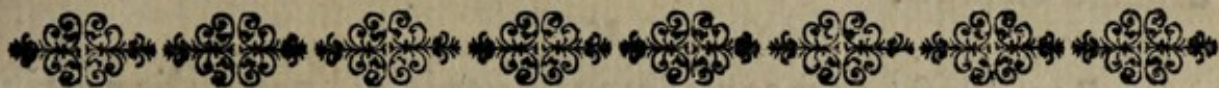
Ureos divini Hippocratis evolventi Aphorismos in prima statim fronte obvia erunt verba illa cedro digna, κρίσις χαλεπή, Judicium difficile: Nervosum hocce Hipp. dictum firmo stare talo, fateri necesse habet, qui adhibita judicii lance accurata, accurate pensitat non solum nobile Medici-

na Subjectum, artificiosam illam & stupendam humani corporis Fabricam, θαύμα θαυμάτων, vastum materia medica campum, numerosam Morborum seriem, quin & causarum spinosam ac intricatam sublimitatem, sed & judiciousè rimatur ac lustrat Virorum etiam Celeberrimorum, quà Veterum, quà Recentiorum circa hæcce, dogmata, judicia, sententiasq; varias, variè ac ingeniosè in cujusvis cerebro fabricatas, quibus nodum huncce Gordium dissolvere sategerunt: Galenus quippe 4. suis Humoribus & Qualitatibus occultis: Paracelsus Sale, Sulphure & Mercurio: Willisius Succo nervoso & Fermentatione: Cartesius Particularum vario motu & texturâ, hincq; exurgente variâ pororum figurâ: Sylvius & Graësius Succo pancreatico, Lymphâ & Bile: Takenius Sale alcalico & acido: Wirdigius Spiritibus: Alii aliis singula in corpore nostro fieri solita explicare contendunt. Luculentus præter hæc testis ipsa

quoque existit *Experientia*, circa quam *judicium difficile* vel exinde patescit quod multa quotidie in *machina nostra* contingant *mirabilia*, circa quæ *enucleanda ratio hebescit*, imò ea seu in *profundissimam obscuritatis abyssum immer- sa* mirari potius debet, rimari cum non possit; Vel cui ha- tænus licuit esse tam *felici ac beato*, ut *artificiosissimum & inexhausta subtilitatis Automatum humanum* tam ar- tificiosè, ingeniosè que ac *solidè scrutari potuerit*, hujusq; a- ctionum ut & effectuum *mirabilium*, *solidas adeò rationes reddere nòrit*, ut *nullum in ijs reconditum manserit dubij vestigium*: *Curiosum quidem hocce Seculum Anatomia & Chimia sedulo scrutinio multa detexit vera*, ast *plura etiam dubia nec firmis satis rationum fulcris stabilita*, plu- rima verò *planè intacta reliquit*, adhuc *eruenta*; Vt hinc non *malè fatus fuerit Celeberrimus Anatomia Antistes Bartholinus* in *præfatione Anatomia reformatæ*. Non omnia nos *assequimur*, nec forsan post nos alij, quic- quid sibi *blandiantur*, universam *exhaurient naturam*, restabit semper quod *discant & secuturo seculo tanta reservantur*, quanta nobis *indulfit Numen*. Si *dein affa- brè fabricatam hancce Machinam examinemus in statu destructionis*, dum ab *iniquis Morborum insultibus dirum in modum turbatur*, *mutilatur ac defædatur*, quot *quasò & hinc se manifestant difficultatum scopuli*, quos *maximè experiuntur qui exactius scrutantur Genium causarum*, quæ *Machina turbas tales exitiosas inferre valent*; Quot non hinc *oboriuntur*, *litigia*, *contentiones*, *digladiationes*, *judicia diversa*, à quibus *diversissima pro pullulant opinio- nes*. Ex hocce *scopulorum genere sit vel ipse Scirrhus* qui *corpus nostrum non rarò gravissimè infestat*, imò *sepiissimè in ruina præcipitium deiicit*. Hujus ego *tractationem im- præsentiarum suscepi*, non *vane gloriola titillatione exti- mulatus*, sed *mandato Gratosissimi Ordinis Medici a- dauctus*, cui *refragari debitum obsequium prohibuit*: Vt itaq;

itaq; mihi non vertendum, si & meum iudicium obtusum circa Scirrhi enucleationem hebescat, utpote exercitatissima qui etiam divexavit Ingenia; si splendida Reip. medica Sydera, radiofo scientia lumine atram hancce obscuritatis nubeculam omnimodè dispellere haud valuerunt, quid mirum erit si & ego, qui non nisi radiolos quosdam mutuati-
tios ab illis recepi, nubeculam istam non tam dissipem quin potius magis condenssem. Verùm cum ultra vires nemo obligetur, pro posse ac nosse officio fungar, Lectorem summo-
perè rogitans de hisce meis qualibuscunq; conaminibus Mo-
mi non malevoli, Censoris sed benevoli iudicium ferat, probè memor illius triti.

In magnis voluisse fat est!

THESIS I.

Scirrhi anatomen dum aggredior, methodus consueta ordiri jubet ab ipsa Etymologia, nucleum enim qui edere gestit, putamen frangere debet: ducitur autem hæc à σκίρρω induro, cùm pars quæ antea mollis fuit duritiem acquisirat, Latinis audit Tumor durus, Germanis dicitur ein harte Geschwulst.

II.

Decorticatâ Etymologiâ progredior ad ipsius nuclei examen inchoando à Scyrrihi differentiis, quo circa ejus essentiam enodandam postea feliciter versari liceat: sunt autem illæ variæ; ratione enim ipsius Scirrhi, alius dicitur incipiens sive non exquisitus, qui aliquem adhuc doloris sensum junctum habet, alius perfectus & exquisitus qui omni doloris sensu caret; Legitimus alius qui à sincero magis humore prodit, alius Nothus qui alium socium habet; ratione verò partis affectæ in qua Scirrhus domicilium exstruit, si obsideat colli glandulas Scrophularum & Strumæ nomine venit, in mammis autem Scirrhus mammarum audit, in hepate Scirrhi hepatis nomi-

ne insignitur, quod & de cæteris Scirrhi speciebus intelligendum venit, superfluum enim duco catalogum omnium specierum recensere.

III.

Hinc ipsam Scirrhi Definitionem colligere facile est, nempe quodd sit Tumor præter naturalis durus, renitens, cuti concolor sine sensu & dolore vel levi saltem, ab humore melancholico pituitoso, crasso, lento, terrestri magis, vel potius lymphâ particulis acidiusculis, salinis, fixioribus ac terrestribus imprægnata ortum ducens.

IV.

Morbus scirrhus est auctæ magnitudinis, pars enim à lymphæ cumulo sensim aggesto aucta, diductis supra modum & expansis suis fibrillis, magnitudinis debitæ cancellos necessario excedit.

V.

Pars affecta quæ consideranda venit vel generalis magis est, potestque quævis machinæ nostræ pars esse, insidiatur quippe hostis hic omnibus partibus, vel est specialis & sunt ut plurimum partes glandulosæ Veteribus parenchymaticæ communiter dictæ, prout curiosè in aliquot sectionibus demonstravit Celeberrimus D. Professor Harderus, inclyti Collegii curiosi Pœon famigeratissimus, Professor ut acutissimus ita & dexterrimus, Præceptor ac Patronus meus omni honoris reverentiâ prosequendus; commodum verò glandulosæ hæ partes Scirrho exhibent habitaculum, quia ad has si non lymphæ ipsa, saltem materia lymphæ copiosior affluit, ibidemque in statu præternaturali uberior colluvies reperiri consuevit.

VI.

Glandulæ verò sunt vasorum minutissimorum canalibus suis excretoriis continuatorum conglomerationes, vasis sanguiferis arteriis sc. venis, lymphaticis & nervis donatæ; Dividuntur hæ communiter in conglomeratas & conglobatas; Conglomeratæ eæ dicuntur, quæ ex pluribus aliis, seu acinis exactissimè sibi contiguis agglutinatis conflatae, cum superficie aliqua inæqualitate, lympham confectam per peculiare ductus excretorios in certas cavitates corporis notabiles effundunt; Conglobatæ verò nominantur, quæ ex conti-

nua ma-

nua magis coagmentantur substantia, æquali superficie gaudente, lympham elaboratam per vasa lymphatica vel immediate ad ductum thoracicum & venam subclaviam deponunt vel ad receptaculum chyli, vel etiam ad aliam glandulam amandant; specialiore & exactiore qui desiderat glandularum notitiam, videat exasciatum *de glandulis tractatum* *Warthoni.*

VII.

Delineatâ parte affectâ ordo requirit, ut causarum aggreddiar scrutinium, quæ commodè dispesci possunt in duas classes, quarum prior externas, posterior internas complectitur; externæ rursus necessarię sunt vel contingentes; Necessarię sex rerum non naturalium respiciunt vel vitium, vel etiã abusum qui hinc non malè Medicorum nutricula vocatur. Inter has primum sibi vendicat locum Aër, qui quantas in machina humana excitet tragœdias, quotidiana experientia edocet; hostilem verò suum effectum si conjecturæ locus, exserere videtur, quâ proprii salis nitrosi, quâ particularum ei admixtarum peregrinarum ratione, hæ quippe una cum aëre inspiratę & M. S. intimiùs permixtæ, crasin ejus valde invertunt, *vel salia nimis exaltando*, hincque vehementiorem motum concitando, cùm particulæ acres & malignæ prædominium habent, *vel eadem nimium diluendo*, ut nec intimius coire, nec debite effervesce possint: contingit verò hicce effectus, cùm Sal aëris nitrosus à particulis humidis nimis est dilutum, quod pluvioso tempore præcipuè accidit, *vel tandem eadem nimium condensando & quasi coagulando*, quæ coagulatio si fortior, machinam nostram totali ruinæ exponit, evidens hujus testimonium exhibent frigoris hostili injuriâ enecati; Si verò eadem mitior existat, machinæ variam affricat labem, quam probatam dant varii hujus effectus, perniones, fissuræ labiorum, manuum, maximè mammæ lactantium ex improvise nudæ aëri objectæ, quæ ex hinc sæpè scirrhosam indolem acquirunt, quidnî proin & in aliis machinæ locis magis profundioribus, aër hancce suam energiam obtinebit, particulæ quippe ejus una cum aëre haustæ & M. S. permixtæ per totam machinæ feruntur compagem, & pro varia partium dispositione ac textura, variis quoque in locis

cis nidulantur, temporis ut tractu in iisdem morbosum excludant fœtum; videtur verò hæcce aëris vis consistere in nitro ejus magis concentrato, unde particulæ ejus magis rigidæ & stypticæ quasi evadunt, quæ ad partem delatæ lympham incrassando & fibras nerveas stringendo agunt, quò certè multùm omnino confert defectus caloris Solis, hocce temporis articulo minus activi, unde non absurdè Vir quidam magni Nominis dicebat, quòd Sol ad instar ignis chymici modo tamen longè excellentiori nitrum aëreum ab heterogeneis quasi depuret, exaltet & rectificet, inde fieri quòd tempore æstivo, spiritu nitro aëreo existente purissimo, M.S. in tantum ferociat, ac febres continuæ hinc progenitæ frequentissimæ sint; Et hæc ultima aëris vis coagulativa hujus maximè est loci, quâ præprimis aër austrinus & borealis scatent, non malè frigidi humidi inde dicti.

VIII.

Ex rerum non naturalium œconomia considerandum porrò venit Ciborum agmen, qui ut morborum quamplurimorum aliorum, ita & hujus morbi uberrimum sunt promptuarium, seu hi laudatæ indolis nimiâ copiâ devorentur, etenim juxta magni Hippoc. effatum *aphor. 5. Sect. 2. Omne nimium natura inimicum*, seu etiam vitiosis imbuti sint qualitatibus, ex quorum censu sunt, qui parùm spirituositatis, multùm visciditatis, plurimùm terreitatis ac aciditatis fovent, ejusmodi sunt olera, legumina, fructus horæi, poma, pyra maximè imatura, ceu quæ acorem acidum coagulantem habent, pisces, cochleæ, caseus, præprimis panis nimium fermentatus nec satis coctus copiosè sine aliorum ciborum additione comestus: Hujus farinæ quoque sunt varii ciborum apparatus vitiosi, quibus cibi aliàs probæ notæ totaliter corrumpuntur, & spirituosâ ac laudabili virtute exuuntur, tales sunt caro salita & fumo indurata, item illud cibi genus quod vocatur compositum brassicæ capitatæ, Germanis intitulum Saurkraut/paturatur, hoc ex brassica capitata crassiusculè incisâ, quæ Sale condita in vas ligneum reconditur & lapidis alicujus ponderosi mole ad certum tempus aggravatur; Dantur porrò duo alia istiusmodi composita, pessimæ itidem notæ, alterum vocatur compositum betæ, raparum compositum alterum;

primum

primum fit ex beta rubra adulta, à sordibus probè purgata, re-
cipitur hæc & in vas aliquod amplum immittitur, ut fiat stra-
tum super stratum, intersperso semper Sale, sub finem ponde-
roso oneratur lapide ad destinatum usque tempus, nostrati-
bus audit *Standenfraut*/secundum verò paratur ex fructuum
variorum, pomorum, pyrorum, raparum, prunorum sylve-
strium, mespilorum, ribium &c. miscela, quod hinc non in-
congruè per notum illud vocabulum Germanicum *Gompist*
exprimitur. Hos cibos vitiosissimè licet præparatos, multum
nihilominus avidè & copiosè assumunt seu delicias admo-
dum raras, qui tamen non rarò machinæ nostræ labem affri-
cant incorrigibilem, imò sæpè subitanei exitii auctores sunt;
nec est quòd admiremur morbosos hosce effectus, quicquid
enim laudabilis & spirituosus inest succi, per fermentationem
in auras abit, remanente hinc non nisi capite quasi mortuo;
qualis igitur cibus, talis chylus, nutrimentum tale & hinc
dependens partium harumve actionum vigor ac bona dispo-
sitis: ut enim ex spina non colligitur rosa, nec ex quovis li-
gno Mercurius sculpi potest; ita ex alimentis omni spirituo-
sitate depauperatis, delicatus chylus produci nequit, imò ali-
menta ejusmodi ingesta duplici nomine nocent, assumpta e-
nim non solum chylificationis opus turbant, fermentum ven-
triculi enervando, simulque chylum spurium fæculentiis ter-
reis & acidis imprægnatum suppeditando, sed ad M.S. dela-
ta hujus bonam diathesin valdè destruunt, salium debitam
exaltationem & continuandam effervescentiam infringendo.
Non omittenda hic sunt maximæ considerationis Ova ad
duritiem cocta, & quidem horum albumen præcipuè, lentum
hoc viscidum, & in duritiem lapideam coagulabilem obti-
net succum, unde facillè Scirrhi fit parens; Luculentus hujus
rei testis vel sola sit historia, pronuper ab *Experientissimo Domino*
Professore Rothio, Practico felicissimo, Hospite meo ac Fautore summo ho-
noris cultu colendo communicata, Studiosi cujusdam juris
qui esu ovorum ad duritiem coctorum largo, insigniter dele-
ctabatur, adeò ut satiari haut potuerit, hic proin singulis ferè
diebus summo mane aliquot horum multo cum deside-
rio devoravit, inde autem non solum totale Sanitatis di-
spendium, sed ipsius quoque vitæ jacturam incurrit, nam ho-

rum usum ad tempus strenuè continuatum insequabatur horrenda illa passio nephritica, quâ miserrimè divexatus, insultus sæpè convulsivos immanes à calculorum & grandi mole & acutie perpeffus est; calamitas hæc diu sola non erat, interjecto enim brevi temporis spatio, gravis & monstrosus hydrops propullulavit, qui Scirrhi grandioris in partibus glandulosi radicati soboles fuit, quo suffocatus tandem vitalia lumina liquit. De ovorum cæterà natura & effectibus legi meretur, curiosa, perbella & erudita Dissertatio de ovis paschalibus Celeberrimi Franci, Patroni mei omni honoris observantiâ de-
venerandi.

IX.

Cibus excipit Potus, qui ad Scirrhi proventum suum quoque confert solum, si particulis nimirum sæculentis, austeris, terreis, tartareis, quæ generando Scirrho aptam præbent materiam, scateat & immodicè hauriatur, hujus censûs sunt vinum minus spirituosum, musteum nec à fecibus tartareis depuratum, mustum quin & pyraceum, pomaceum recens, nec per fermentationem repurgatum; ut & aquæ paludosæ, stagnantes, sabulosæ maximè & glaciales ingurgitatae, qualis illa, referente Excellentissimo Pæone, quæ in Vallesia scaturit, atque inde forsan morbus ille endemius struma incolis inibi quasi vernaculus, originem suam trahit.

X.

Motus dein & Quies, Somnus & Vigiliæ, Scirrho fomitem subministrant, cum in excessu peccant: Motus quidem & Vigiliæ salia in M.S. nimiùm exagitando, & in furorem quasi abripiendo, quod non sine magna Spirituum animalium jactura ac largo sudoris profusione contingit; vehiculo hinc M.S. præter modum exhausto, sanguis crassiores adipiscitur texturam & maximè serosa hujus pars, quæ ad glandulas delata facilè stagnat. Somnus verò & Quies contrario operantur modo, Salia enim magis torpescere faciunt atque effervescentiam intestinam inhibent, ut sanguis crudior & impurior relictus & impuram lympham & spiritus minus vegetos ac subtiles progignat, juxta illud Poëtæ.

Cernis ut ignavum corrumpant otia corpus

Vt capiant vitium ni moveantur aqua.

XI.

Non minimùm quoque contribuunt ipsa Excreta & Retenta, illa si excedant, hæc verò si deficient: utraq̃ue machinam graviter lædunt; In illis enim contingit succorum etiam laudabilium copiosa dejectio, & spirituum animalium prodigalis absumentio, hinc M. S. crasis valdè immutatur, vires insigniter prosternuntur, exemplo sit vel sudor prodigiosus, vel alvi fluxus copiosus; In his verò particulæ hetero genæ à iudice natura ad exclusionem condemnatæ, vel ex parte saltem, vel planè non eijciuntur, sed restitantes succis laudabilibus non citra periculum reaffunduntur, ita sæpè poris cutis strictioribus existentibus, particulæ in M. S. segregatæ ac præcipitatae, cùm exitum non habeant à sero, circulationis ope illas partes alluente rursus imbibuntur, sanguiniquè refluxo denuò permistæ operosum illi creant negotium, prout observamus tubulis fibrosis renum obstructis, vel ipsâ pelvi à calculo grandiore vel materiâ fabulosâ exactè obturatâ, seri particulis salinis crassioribus transitum denegari, quæ à sero hinc rursus absorptæ & M.S. affusæ, ad corporis periphæriam interdum detruduntur, sudorisque urinosis formâ exterminantur: Corpus nostrum quoque defæcant fæces alvi subsistentes, quibus chylus ad intestina detrusus, fœtidâ quandoque aurâ à Sulphure impuro destructo expirante inficitur; eadem si nimium accumulentur, debitam partium fæculentiarum à chylo sequestrationem impediunt: quod & de sanguine menstruo intelligendum, cujus retentio insolita vel nimia excretio gravia excitat mala, teste Hipp. Sect. 5. aphor. 57.

XII.

Tandem non infimum ad hocce malum producendum obtinent locum Animi pathemata, curæ, mœror & tristitia, quæ spiritibus animalibus in munijs suis obeundis maximè efficiunt, hinc deficit appetitus ob segniorem illorum in plexum nervosum superioris ventriculi oris influxum; minus felix est chylificatio, ob fermentum ventriculi hebetatum, nec spiritibus animalibus turgidum, patitur quoque ipsa effervescentia ob motum sanguinis imminutum, spiritibus in motu aliquo modo turbatis nec adeò agilibus existi-

stentibus, hinc in organa ijdem minus promptè influunt.

XIII.

A' causis externis necessariis provehor ad contingentes quæ sunt ictus, casus, contusio &c. quibus fibrarum nervearum ut & pororum vitiatur configuratio; hûc non ineptè referò, casum ab Amico communicatum de Viro quodam, qui ex improvise mulieris lactantis mammam sinistram impetuosè contrectavit, quam contrectationem statim insequetur gravis inflammatio, quæ degeneravit in Scirrhum contumacissimum, qui nullâ medicamentorum vi extirpari potuit.

XIV.

Absoluto causarum externarum examine, depropero ad scaturiginem causarum internarum, quæ duplicis generis, vel antecedens vel conjuncta; Antecedens est Cacochymia & quidem acida, fœcundissima morbosæ prolis mater, hujus veritatem in dubiam, ne multorum auctorum tædiosam allegationem in medium proferam, commonstrare possum vel vivâ autopsiâ, quam heic observare contigit in Orphanotrophio, cujus incolæ ad unum ferè omnes ejusmodi succorum vitiosi characteris cumulo scatent, quos vel ipsi effectus morborum testatum fecère, in quibusvis enim horum cadaverum sectionibus ab *Experientissimo Pæone* adornatis, in conspectum se dedère Scirrhi varii, stupendæ sæpè magnitudinis, hospites ut plurimùm partium glandulosarum. Focus istius Cacochymiae videtur Ventriculus, penarium illud omnibus corpusculi partibus nutrimentum distribuens, & præprimis fermentum quod in illo hospitatur, si nempe hebes ac insipidum, particulis volatilibus salino-acidis haut satis acuatur, spiritibusve animalibus minus turgeat, neque enim verisimile arbitror glandulas stomachicas, quarum *Celeberrimus Wepferus* splendidum illud *Reip. Medicæ Decus, Patronus meus, summo reverentia cultu suspiciundus, in exasciatissima Cicut. aquat. ut & sagacissimi Pæon ac Pythagoras in eruditis & curiosis Exercit. Anatom. meminere*, quasque ab illo mihi demonstratas fuisse probè recordor, liquorem secernere, qui vehiculi loco saltem inferviat spiritui animali, cætera ad chylicationem seu cibi ulteriorem dissolutionem nil contribuat; taliter autem constitutum

tum, ciborum ingestorum poros intimè nec penetrare, nec eorum compagem dissolvere, vel salia in iis contenta fixiora subtilizare valet, unde chylus crudior necesse pullulat, qui ad intestina prolapsus, nec à quisquiliis, seu particulis laudabilioribus intimiùs adhuc unitis debite liberatus ac sequestratus M. S. cum infunditur, non potest non ingentes in ea excitare turbas, salium siquidem necessariam effervescentiam & ab hac dependentem volatilisationem maximoperè læditi destructam hanc partium necessariam in M. S. effervescentiam varia insequuntur mala, spiritus etenim animales ab iisdem irretiti in motu suo variè impediuntur, sequestratique per crebri glandulas à debita sua crasi sæpius desciscunt, dum minus agiles & vividi existunt; accedit huc quòd in ejusmodi sanguine Cacochymico, particulæ heterogeneæ à salibus in M. S. contentis non probè segregentur ac præcipitentur, nec à seroso vehiculo imbibitæ è machina amendantur: Cacochymiam porrò promovet ipse calor vulgò dictus, si debilior sit & fermenti particulæ salino-acidæ minus actuentur quòd manifestum fit, in panificio, in quo calor multum operatur, particulas fermenti subtilizando & farinæ poris immiscendo. Nec excusanda venit bilis si à naturali sua crasi recedat & multum phlegmatis, paucissimum spirituositatis alcalico-sulphuræ foveat, hinc chyli particulas volatiles aquositate suâ nimiâ diluendo enervat; eadem quoque peccat si particulæ ejus minus aculeatæ, sed obtusæ magis crassæ & viscidæ fuerint, quæ poris particularum chyli improporcionatæ, illis se vel planè non insinuare possunt, vel insinuatæ particulas volatiliores visciditate quâ gaudent infiscant & hoc modo activitatem obtundunt, imò fit ut ejusmodi bilis glutinosa & tenax chylo permixta, particulas spurias & crassiores præcipitatione separandas, magis coagmentet & quasi conglutinet, ut postmodum vinculum harum difficillimè solvatur: Succus quoque pancreaticus Cacochymiam fovet, vel cum insipidus fuerit, particulis salino-acidis minus imprægnatus & massæ chylosæ cum bile affusus fermentationis conflictum minus acriter intendat, hincque particularum crassiorum præcipitatio deficiat, vel etiam aciditatem præter naturalem contraxerit, cujus ope massam eandem ni-

mium coagulet; hic quoque non excludenda venit Viscerum labes, quæ pro ratione varia esse potest.

XV.

Ad causas antecedentes quoque referuntur inflammatio & intempeſtiva repellentium applicatio; Illa quidem, quatenus calore intefſtino excedente, humor lymphicus in parte coagulatur; Hæc verò quatenus fibras ſtringendo eundem condenſant.

XVI.

Cauſam quod attinet proximam, circa hanc determinandam diverſa ſunt auctorum judicia, adeò ut nodus, qui hîc venit diſſolvendus, multifario difficultatum nexu arctè conſtrictus ſit, herculeosque requirat labores; Fateor hinc negotio huic achilleo expediendo me parem non eſſe, agam tamen quantum exiguæ obtuſi mei ingenii vires concedunt, eo erectus ſolatio, ſagaciſſima quoque Ingenia, hæcce difficultatum repagula diſfringere haut valuiſſe. Magnus *Fernelius*, ut ad rem deveniam, ejuſque *Aſſeclæ Riolanus*, *Riverius Sennertus* &c. originem Scirrhi derivant ab humoribus pituiſis ac melancholicis vel ſeorſim exiſtentibus vel mixtis; quam tamen ſententiam, ſplendidus olim ille Reip. medicæ *Sol Platerus* non amplectitur, quin probare contendit fomitem morboſum deducendum potiùs eſſe ab ipſo ſucco nutritio craſſiore, non verò ab humoribus excrementitiis, videatur *S. de Scirrhi cauſis*, ubi mentem ſuam pluribus exponit: Quæ *Plateriana* ſententia ſi probè perpendatur, ad modernorum ſcopum quodammodo facere videtur, qui Scirrhi natales dicunt humorem lymphicum in quo ſuccum corporis alibilem latitare, valido ſatis argumentorum robore confirmavit *Excellentiſs. Bohn. in exaſciatis ſuis Exercitat. phyſiolog. cap. de ſucco nutrit.*

XVII.

Ut verò ſucci hujus lymphici indoles melius cognoſcatur è re eſſe videtur indagare quis ſit fons è quo propullulat; atque hic recentiorum omnium calculo glandulæ judicantur eſſe, quæ conglomeratæ, quæ conglobatæ, quibus adjungo ex *Exercit. XXVI. Clariſſ. Pythagoræ ad Excellentiſſ. Pæonem Diaphragma*, artuum muſculos, aliasque partes membraneas
lym-

lympham stillantes, nec tamen glandulis visibilibus præditas, unde, quod supra tetigi ex parte, dubium est adhuc, an solæ conglobatæ humorem istum propriè eliciant & fecernant; Id quoque heic annotandum non omnes in machina nostra reperibiles glandulas eodem defungi munere: ut enim quædam lympham laudabilem præparant ac sequestrant; itanon nullæ succi lymphici partem ignobiliorem particulis præcipuè salinis interdum etiam aliis dotatam recipiunt segregant, ut vel liquorem certo usui inservientem inde corpori suppeditent, vel successu temporis extra machinam illam eliminent. Ex harum censu sunt glandulæ miliares subcutaneæ malpighianæ dictæ, renales item & lachrymales; ex illarum verò pancreaticæ, salivales, &c. item intestinales Acutissimi *Pythagoræ* Fautoris mei ac Amici summè honorandi.

XVIII.

Ex dictis liquet minus probabile Veterum de glandulis assertum, quas eum non nisi in finem fabricatas dixere, ut vasis præberent fulcimentum, humoribus quin & excrementitiis ad instar spongiæ imbibendis solùm inservirent; ultimum istud vel nobile inventum Bartholinianum Vasorum lymphaticorum destruit, lympham in venam subclaviam aliasque cavitates eructantium, quæ si mali existeret moris, è machina nostra potiùs proscribenda foret; quis porrò dicere aufit salivam humorem merè excrementitium esse, quæ tam nobilem corpori præstat usum, incisivâ, attenuativâ & fermentativâ suâ virtute, quâ ad instar menstrui cujusdam particulæ paulatim dissolvuntur, vincula harum laxantur, ut felicior postmodum in ventriculo contingat chylicatio; Argumentum quoque validissimum mihi suppeditat exemplum illud rarum ab Excellentiss. *D. Professor. Rothio* communicatum, Viri cujusdam qui cætera sanissimus à solo humoris salivalis stillicidio, ad aliquot dies continuato ob carunculam dilaceratam, diem suum obiit, à plurima dubio procul spirituum animalium in lymphâ hacce habitantium profusione, quâ factum ut ad actiones reliquas debitè in corpore obeundas necessarij defecerint. Istam salivæ præstantiam præter allata luculentissimè etiam comprobant ejus defectus
vel

vel vitiosa diathesis, quæ chylicationis negotium turbando gravissima sæpè inferunt mala. Succum pancreaticum non minus nobilis usus esse demonstrat, necessaria in Intestino duodeno fermentatio deficiens, ob quam nec chylus elaboratur sufficienter, nec à recrementis crassioribus ritè purgatur; cui actioni perficiendæ cum bilis ab acinis glandulosis hepatis, quos Viri Celeberr. *Wepferus & Malpighius* primi conspexerunt, destinata sit, ejus nobilitas vicissim inde elucescere abundè potest, tributo utilissimo quod glandulæ intestinales conferunt, non rejecto.

XIX.

Fonte lymphico detecto operæ pretium erit scrutari lympham hinc scaturientem; Ut verò opposita juxta se posita magis elucescant, prius naturalem lymphæ genesis exponam; Conficitur hæc plurimorum Recentiorum suffragio probabiliter ex ipso sero in M.S. fluctuante, & hujus quidem parte magis dulci (unde partibus alimentariis ipsam constare, succique nutritii portionem aliquam residuam esse *Clar. Pæon* contendit *Exercit. XXVI.*) quæ una cum cæteris sanguinis particulis beneficio canalium arteriosorum ad glandulas perveniens, poros illarum proportionatos ope sanguinis impulsûs subingreditur ulteriorem inibi sequestrationem & perfectionem à spirituum animalium ubere influxui acquisitura, spiritus siquidem per fibras nerveas accurrentes particulas seri receptas intimius subeunt, salinas volatilifant balsamicas exaltant & rita singularum combinatione magis dulcificant; Seri hæcce pars in glandulis ita sequestrata Lymphæ nomine insignitur, quæ per vasa lymphatica, partim in Cystemam chyli partim in venam subclaviam, sanguini è quo desumpta fuit ob necessarios usus reddenda effunditur: Qui verò in pancreate & glandulis oris secernuntur è sero succi, pancreaticus & salivalis, excrementitii sunt & à natura propterea per ductus convenientes ejici consueverunt.

XX.

Serum istud sanguinis è quo lympham confici modò asserui, si impurum sit & quàm plurimis scateat particulis heterogeneis, salinis fixioribus, acidis, viscidis crassis & terreis

terreis lymphæ vitiosæ ansam præbebit; Redditur autem tale ut plurimum à 6. Rerum non naturalium usu sinistro, à quibus Cacochymia corpori jugiter inducitur, & Spirituum animalium laudabilis *Abstrahit* vitatur: Fit hinc ut serum dictis particulis refertum, ubi partes glandulosas subit, à spiritibus animalibus domari, exaltari ac volatilizari, imprimis ubi illi ipsi minus vegeti & in motu suo agiles fuerint, sufficienter nequeat; restitabit proin poris infarctum facile, & coagmentabitur magis magisque; donec temporis tractu magis induratum, Tumorem architectetur scirrhosum; atque lympham ejuscemodi depravatam causam ut plurimum Scirrhorum proximam constituere probabiliter statuo, eò quòd illi ferè semper partes hasce glandulosas incolant.

XXI.

Non negligenda hinc est glandularum vitiosa conformatio, à pororum ampliore hiatu, vel fibrarum nimia laxitate dependens; Utrumque provenit *vel ab ortu*, quando fabricæ hujus Architectus in ovo talem in glandulis efformat figuram, *vel post ortum* à causis precatarctis, ictu, casu, convulsione, aut etiam internis maximè ab imbre largo humorum, qui fibrarum tonum valde destruunt laxioremque reddunt, sicque poros ipsos magis hiantes faciunt, ut hinc non saltem materiam laudabilem, sed & particulas heterogeneas facile admittant, quas ob vim adstrictoriam læsam expellere postmodum haut valent; malo huic aggravando inservit compressio fibrarum parietum à materiâ impactâ, unde spirituum animalium influxus idoneus inhibetur, quos tamen virtuti adstrictoriæ non minimum addere robur fibras distendendo ac inflando, paralytici sufficienter comprobant; prohibito ita spirituum largiore influxu, serum in glandulis legitimè depurari & separari nequit, sed crudum ac rude relictum morbi dicti fomes existit.

XXII.

Dicet verò jam quis, stante hæc Hypothesi, Veterum assertum de Humore pituitoso & melancholico merè chimericum atque fictitium esse apparet; Cui rehero non tam nudo ac sæpè odioso nomini hinc adhærendum esse, quàm ad

ipsam rem attentendum : Hinc quamvis statuerim in Scirrho potissimum lympham accusari debere, exinde tamen minimè concludere licet, hoc modo succorum aliorum miscelam me exauctorare, contrarium cum evincat vel *Thef. XX.* in qua clarè remonstravi Scirrhum progigni non à sincera lymphâ, sed potiùs impurâ ac spurâ, quæ particulas varias admixtas habet, lentas, crassas, viscidas, terrestres, acidas, quæ Humorem pituitosum ac melancholicum æmulari optimè dicuntur. Remotis proinde præjudicii & invidiæ arbitris, Humores istos stabiliisse magis quàm rejecisse bonis omnibus videbor; Absit enim ut in præclara Dogmata Veterum injurius sim famamque ac laudem ipsis debitam derogem, cum summâ ac sempiternâ Honoris reverentiâ dignissimi sint, seu qui facem nobis accensam prætulere, primam glaciem fregere, viamque inviam variisque errorum spinis densè obsepitam, tritam reddidere, ut facili jam negotio in hac incedere, impigroque labore ac curioso scrutinio adjuti defectuosa sensim perficere possimus.

XXIII.

Causarum labyrinthum egressus Signorum Diagnosticatorum aggredior syndromen, quæ tactu maximè, situ & visu dignoscuntur; Tactus explorat duritiem partis; Visus verò attendit colorem; Situs tandem inquirat in partem affectam, maximèque momenti est in Scirrhis profundius latentibus dignoscendis, utpote in quos visus nec aquilina acies penetrat, nec etiam tactus feliciter indagare valet. Signa igitur Scirrho sunt sequentia 1. Tumor omnium humoralium durissimus existit, propter materiam quâ gaudet terrestrem, à particulis salino-acidis firmissimè coagmentatâ quæ hinc aëri exposita lapideam non rarè induit duritiem, ut sæpè monstravit Excellentiss. *Pæon* in sectionibus Scirrhorum 2. Color sanæ parti similis est, nonnunquam tamen ad plumbeum inclinatur, illud contingit si lymphâ coagulata magis pura existit, Veteribus pituita vitrea dicta, istud verò accidit, si lymphâ à sanguinis portiunculâ aliquâ admistâ coloratur. 3. Nullus calor persentiscitur, quia nulla ferocithumorū ebullitio ob salia in M. S. depressiora, nec rodens adest humoris acrimonia, qui fibras nerveas vellicando spiritus animales

animales & cum his seu rectoribus totam M. S. in furorem concitare possit; Nullus quoque vel levissimus saltem infestat dolor, propter fibras partium glandulosarum à materiæ pondere in tantum compressas, ut spiritibus animalibus à quorum inordinato recurso anima ideam doloris concipit, aditus intercludatur, exemplo sit nervi dissectio cum sensûs & doloris frustratione; Ex hac quoque causa 4. membrum planè insensibile redditur 5. Frigidum demùm illud evadit, ob seri acidis particulis divitis abundantiam, & sanguinis purpure sulphuræ insignis illius caloris monarchæ penuriam. Signa Scirrhi ab inflammatione nati, ipsa inflammatio prægressa indicat; Et si ab intempestiva repellentium applicatione ortus fuerit, hanc prægressam esse ab aliis audiemus.

XXIV.

Signa differentiarum sunt; quòd Scirrhum incipientem ac legitimum comitatur aliqualis dolor & color parti similis; absolutus verò & spurius insensibilis planè est, faciesque ejus plumbea apparet, cum pilis in superficie prorumpentibus, atque hic extirpatu difficillimus existit.

XXV.

Diagnosin probè institutam Prognosis excipit, quæ de Scirrho in genere non malè sperare jubet, morbus quoniam non adèd truculentus est, nec semper funestus, neque enim ipso correpti in mortis fauces statim præcipites dantur; nihilominus curatu difficilis est, quòd materia morbifica non nisi difficulter attenuari & resolvi potest. Specialis vero Scirrhi consideratio hujus respicit gradus, durationem, materiæ peccantis molem & tenacitatem, ipsiusque, partis affectæ pravam constitutionem; Ita Scirrhus incipiens curationis promittit spem, lymphâ nondum ita fortiter coagulata, ac parti impactâ, quin medicamentorum vis facilè penetrare, particularum arctiorem compagem discontinuare, easque viscidiores incidere valet; Scirrhus contra, qui summum perfectionis attigit gradum, omnium cum remedium expugnet virtutem, incurabilis habendus; qui si radices egerit in mammis, truculentum illum rabiosum ac plerumque exitiosum progerminat morbum, *Cancrum* vocitatum, cum videlicet materia morbosa in mammis stagnans in virulentum &

quasi vitriolaceum ac summè corrosivum d' generat acorem, quem probatum dat, teterrimus fœtor, quem talis hospes exspirat, acetum quodammodo redolens; Si verò hostis glandularum hepaticarum incola sit, *Microcosmi Diluvium* causari potest, vel quatenus particulæ feri lymphici acidiores magis existunt, hincque cum aliis particulis terrestribus & fixis per coagulum in vasis lymphicis aggestæ hærent, eaque distendendo vehementius quandoque disrumpunt, unde reseratâ portâ, continuum feri lymphici fit profluvium, vel cum eadem particulæ acrimoniam induunt, quæ fibras erodunt & sero lymphico exitum parant; Porrò si glandulas Scirrhus obsideat mesentericas, *Atrophiâ* machinam destruit, glandulæ quippe hæ in majorem molem adauctæ, vicina sibi vasa lactea comprimendo chylo transitum intercludunt, quò fit ut partes nutriendæ alimento defraudentur, marcescant, fibræ ipsarum exiccentur, corrugentur ac firmiter compingantur ad instar spongiæ exiccatae, quæ aliàs aquâ ebria amplum replet spatium: Multum huic malo contribuit quoque chylus viscidior & glutinosus vasa lactea & glandulas facilè infarciens, quin imò intestinalium poros obturans; lumen atrophiæ ejusmodi à chylo luteo productæ fœnerari potest gallinæ cadaver hocce affectu extinctæ, à nimio lumbricorum terrestrium, qui lutulentum talem fœvent succum, esu, in hujus quippe dissectione mesenterium innumeris ferè Scirrhis funiculo quasi seriatim alligatis repertum fuit, visceribus cæteris omnibus sanissimis existentibus; Durationis ratione quò Scirrhus incunabulis suis proximior est, eò facilius curam admittit, contra qui provectoris est ætatis; Ratione verò materiæ, si nec magnâ admodum copiâ præsens lymphæ sit, nec particulis heterogeneis, viscidis, terreis, acidis valdè scaeat, cura Scirrhii faciliior, contrarium verò si contingat, eadem difficilior erit; Tandem respectu partis affectæ, si fibræ glandularum paralyticæ quasi redditæ sint, & lympham peccantem exturbare omninò non possint, difficillimæ quoque curationis Scirrhum esse concludere oportet.

XXVI.

Hisce ita præmissis provolvor ad ipsam Therapiam seu Curationem, occupatam unicè circa hostis hujus insensissimi oppu-

oppugnationem, quam feliciter consequi non semper licet; adeo nempe rebellis est quandoque, ut omnem medicamentum vim turpiter eludat, verissimumque faciat illud *Poëta*,

Non est in Medico semper relevetur ut aeger,

Interdum doctâ, plus valet arte malum.

Cura itaque operosa est & magni moliminis, administranda nihilominus secundum Indicationes consuetas Curatoriam, Præservatoriam & Vitalem: Curatoria respicit ipsius morbi ut & causæ conjunctæ ablationem quæ obtinetur medicamentis lympham coagulatam incidentibus, volatilisantibus, attenuantibus & ita fluidiorem reddentibus. Præservatoria causæ antecedentis correctionem desiderat, succorum in M. S. vitiosè fluctuantium emendatione & particularum M. S. legitimam effervescentiam promoventium restauratione. Vitalis verò virium attendit robur, quæ si validæ conservandæ, dissipatæ verò restaurandæ sunt. Tribus hisce indicationibus prospiciunt tres illi fontes celebres, Chirurgicus, Pharmaceuticus & Diæteticus, qui generosa suppeditant nobis præsidia, quibus malum hoc extirpari eradicarique potest, de singulis seorsim aliqua subnectam.

XXVII.

Ordinar autem à fonte Chirurgico nobili illo & decantato, è quo hauriri potest V. S. & materiæ scirrhosæ seu potius Scirrhi Excisio, si externam aliquam partem affligat. V. S. non videtur esse magni usûs, nec prostant Auctores practici, qui eam seu valdè necessariam commendant, in corpore tamen plethorico non sine fructu videtur celebrari posse, cum in tali sanguinis circulus segnior ob nimiam hujus copiam, portionis alicujus detractio celerior & promptior fiat, ipsaque M. S. effervescentia redintegretur, & salia illius ope debito modo volatilisentur, unde postmodum coagulo ansa præscinditur, non minus V. S. etiam in mensium suppressione conducet. Excisio verò licet majoris sit æstimationis, at tamen cum grano salis accipienda, quippe quæ semper tuta non est, & tum demùm instituenda, ubi malum à causa externa ortum traxit, remediaque diu frustra adhibita fuerunt; Ubi verò minera in ipso latitat sanguine, nullum vel Auctorum Clarissimorum judicio ægro promittit solatium, metus

enim est ne extirpato membro, malum revivifcat, ea quoniam sæpè M. S. labes est, ut nulla remediorum ope emendari queat; Quòd si tamen Operatio hæcce spem aliquam sanationis promittat, non à quovis medicaftro, circumforaneo, qui sæpè feu de corio bubulo ludentes ægrum horrendis torquent cruciatibus, imò ipsam vitam eripiunt, sed à perito quodam Chirurgo Anatomix gnaro peragi debet, qui & dextrâ instructus est encheirisi & experienciâ multijugâ; Omnibus autem viribus allaboret eò strenuè ut penitissimè mali radices evellantur, ne seminium quoddam relictum, interjecto brevi temporis spatio, novum protrudat germen.

XXVIII.

A' Chirurgia ad ditissimum illum rei medicæ thesaurum Pharmaciâ pergo, è qua varia ad hostem huncce debellandum depromi possunt arma, tam internè quàm externè usurpanda. Inter hæc primastenant ipsa Purgantia, quæ ἀνω, quæ κάτω operantia, quæ ad virium amissum semper dirigenda sunt. Quæ ἀνω effectum exferunt, dicuntur Vomitoria, locumque habere videntur, si primæ viæ copioso succorum viscosorum cumulo obsessæ sint, ægri juxta dispositio ac Virium vigor illa permittant, radicitus quippe fomitem eradicant. Κάτω quæ operantur, Purgantia καὶ ἐξοχὴν audiunt, & hæc magnæ sunt utilitatis Cacochymiam siquidem luxuriantem feliciter educunt. Prioris generis sunt tartar. emetic. Oxyfacchar. emetic. syr. emetic. Angel. Sal. Vinum emetic. ad aliquot grana cum aq. cinam. & julep. rosat. propinatum, gutt. gamandr. quam præcæteris aliqui magnificiunt: sal vitrioli quamvis multis suspectum sit ob particulas suas nimis aculeatas, quæ fibras ventriculi in tantum non nunquam stimulant, ut vomitus inde excitatus vix compesci possit, non tamen totaliter rejiciendum cum in ventriculo viscidorum succorum saburrhâ repleto, ubi incisivâ virtute opus, felicissimi sit effectûs. Posterioris ordinis sunt fol. fenn. mund. agaric. rec. trochiscat. resin. jalap. mercurius dulc. ritè præparat. qui singulare meretur encomium, utramque non rarò facit paginam, verùm cum segniter operetur semper stimulum aliquem requirit; profunt etiam magis

composita Mass. pillul. de ammoniac. ut & Mass. pillul. tartar. *Quercet* &c. Purgantia excipiunt Sudorifera, quæ egregiam quoque conferunt opem, particulas heterogeneas salino-acidas terreas in M. S. separando, easque à seorsum absorptas per commune illud emunctorium cutem excludendo; ex quorum numero sunt. C. C. phil. præparat. sal. volat. C. C. fix. absinth. card. ben. ꝑ. diaphoret. ritè præparat. & recens, spiritus. C. C. salis armoniac. tartar. &c. Suum quoque præstant officium Diuretica, utpote quæ materiam peccantem per urinæ ductus egregiè eliminare valent; horum uberimum cum sit penum, pauca quædam recitasse sufficiat, sal. volat. succin. tartar. insignem penetrandi vim habent, sal. genist. stipit. fabar. ononid. juniper. rob. junip. sambuc. ebul. essent. succin. spiritus juniper. terebinth. nitr. &c. itidem materiæ attenuandæ & versus vias urinarias ducendæ inserviunt. Universalibus his præmissis jungi possunt quoque Particularia alterantia, coagulum solventia, particulas salinas fixiores subtilisantia, viscidas incidentia: qualia sunt Radices ꝑ. aper. major. & minor. aron. ari. apii, curcum. gentian. imperator. taraxac. cichor &c. lign. fassafr. sarsaparill. guajacin. &c. Herbæ menth. rosmarin. agrimon. scolopendr. absinth. cardben. beta. betonica. marrub. nasturt. cochlear &c. Flores borraginis. bugloss. violar. genist. hyperic. &c. | Semina anis. fœnic. maximè eruca &c. Ocul. cancr. præparat. ebur sine igne præparat. unicorn. foss. mandib. luc. pisc. oss. sepia: tartarea item, ut cremor tartari, tartar. chalybeat. vitriolat. sal fixum tartari, tinctur. tartar. martialia omnia, ut limat. mart. præparat. diaphoret. martial. vitriol. martis, croc. mart. aperitiv. tinctur. martis *Zvvölferi*, essent mart. cum vino malvatico &c. sal. porrò volat. mandib. luc. pisc. menth. fixa urtic. scolopendr. spec. quin & lætif. *Galenii*, aromatic. caryophyllat. pulv. stomachic. *Birkmann.* cort. arant. citri, cinam. mac. præprimis caryophyl. & ol. destillat. obaculeatum sal volatile alcalicum, sal armoniac. deputat. flor. item salis armoniaci, ut & hujus flor. martial. gumm. ammoniac. magnæ quoque laudis, maximè si aliis mixtum in forma pillular. præscribatur, profunt & extracta, menth. meliss. absinth. betonic. croc. guajacin. it. spirit. aperit. *Penoti*, cochlear.

chlear. effent. absinth. myrrh. castor. cum spiritu salis armoniac. parat. liq. terr. foliat. tartari, elix. P. P. cum spiritu salis armoniaci parat: Magisteria quæ multi mirum in modum extollunt, ob virtutem acidum imbibendi & absorbendi à menstruo acido castratam, non magni facerem, accedit, quod ejusmodi simplicia ut Ocul. cancr. ebur, &c. possideant subtile aliquod Sal volatile alcalicum, quod ab affusione menstrui acidi seu illi contrarii planè enervatur; Nec ab Aquis destillatis magnus effectus sperandus, materia peccans cum hîc sit contumacissima, hæ autem plurimum phlegmatis & paucissimum spirituositatis habeant, hinc magnus *Helmont.* aquas destillatas vocavit non nisi herbarum sudorem; Judicium idem ferendum de Syrupis nisi singulari artificio præparati fuerint, hos quidam potiori jure delicias quàm medicamenta dicendos esse vult; Ad eundem censum referendæ sunt Conservæ, quæ ut & syrups præparantur saccharo, quod spiritu acido penetrantissimo gaudet, qui particulis volatilibus alcalicis se associans, effervescentiam intestinam excitando, harum activitatem destruit. Ex dictis jam simplicibus variæ concinnari possunt Formulæ, prout affectus dicitur & æger desiderat, pulveres, mixturæ, vina medicata, quæ magni solent esse effectûs præprimis si sal tartari addatur.

XXIX.

Ab internis me conféro ad remedia externa, quæ Topica audiunt, horum felicem imò stupendam sæpè operationem, quotidiana experientia comprobat, quamvis modus agendi valdè obscurus sit, nullusq; hætenus Ingenii acumine eum assequi potuerit. Sunt autem illa varii generis vel Resolventia & Emollientia, vel Maturantia & Suppurantia, de quibus probè notandum, rarò locum habere & non nisi in eo casu ubi cuncta frustra fuerunt tentata, nec Scirrhus ad cancerum inclinat; Resolventia verò & Emollientia præmissis universalibus statim in usum vocari possunt: Hujusmodi sunt, Radices alth. curcum. bryon. asin. scropular. Herbæ mercurial. branc. urfin. malv. bismalv. menth. betonic. calaminth. organ. rut. sabin. rosmarin. hyssop. absinth card. ben. marrub. Flores chamom. rom. & vulg. sambuc. melilot. verbasco.

verbasco. croc. Summitates aneth. & cent. min. Semina lin. foenugraec. anis. cumin. carv. Succii allii, cepæ ob acerrimum sal volatile. Olea amygdalar. dulc. lil. albor. chamom. de laterib. rut. cappar. lumbricor. anethin. laurin. vulpin. &c. Dubitant tamen multi Practici, an hæc olea in usum vocare liceat, quod fibris afferant laxitatem, simulque ipsos poros infarciant, commendantur magis olea destillata magnarum virium cum non nisi sulphura concentrata & coagulata sint à sale volatili alcalico illis nunc magis nunc minus copiosè admixto talia sunt Olea tartar. foetid. terebinth. cumin. rut. castor. sabin. succin &c. Gummata quoque efficacia existunt ut ammoniac. bdell. galban. tacamahac. carann. Resin. the-rebinth. Unguenta quoque martiat. resumptiv. d. alth. Em-plastra item Diaphoretic. *Mynsicht* de Nicotian. *Zyvölferi*, Oxycroc. de melitot. ut & de mucilagibus quod excellit, imprimis si gumm. carann. tacamahac. ammoniac. ut & sal armoniacum in majori dosi admisceantur. Ex hisce pro lu-bitu parari possunt Formulæ, fomenta, cataplasmata, lini-menta, unguenta, emplastra; Verùm ante horum applica-tionem locus linteo calido fricetur ac foveatur, ut poris ma-gis hiantibus, particulæ medicamentorum subtiliores faci-lius ad partem affectam penetrare possint,

XXX.

Tertius qui considerandus venit Fons Diæteticus est, qui exactum præscribit Diætæ regimen, quod strictissimè ob-servandum, cum vel levissimus error commissus graves infe-rat noxas, quas magis aggravat errorum cumulus, juxta Ver-ficulum illum tritum:

Adde parùm modico, modicum superadde pusillo

Sæpius hoc faciens magnum cumulabis acervum.

Aër itaque sit calidior & purior, ne M. S. particulis suis hete-rogeneis turbet. Cibi sint euchymi & eupepti, partium non acidarum, viscidarum, terrestrium sed subtilium, ut sunt capi, gallinæ, perdices, caro virulina juvenis sinapi condita; vi-tet carnem hircinam, suillam, taurinam, leporinam, salitam & fumo induratam, pisces item cochleas, olera, legumina, lentes, caseum; Panis sit bene coctus non nimium fermenta-tus, nec intempestivè assumptus; Juscula alterari possunt in-

coctione rad. aperient. herb. scolopendr. cerefol. petrosel. borrag. bugloss &c. quæ sæpè egregios effectus exerunt, magni proin facienda. Potus sit Vinum tenue, rubellum, non crassum nec sæculentiis tartareis abundans; Vel decoctum ex radicib. aperient. lign. sassafr. sarsapar. sem. fœnic. rasur. ebor. limatur. ♂. in pet. ligat. Motus & Quies, Somnus & Vigiliæ moderatè se habeant, juxta illud:

*Est modus in rebus sunt certi deniq; fines
Quos ultra citraq; nequit consistere rectum.*

Excreta & Retenta nec excedant nec deficient, alvus proin aperta sit, sin minus purgante clystere aut suppositorio proritetur. Animi tandem pathemata præprimis mœrorem, tristitiam & curas ceu pestem fugiat, levis quippe excessus magnarum turbarum fœcunda mater est. Et hæc sunt quæ de prolixo hoc & subtilioris adhuc scrutinii Themate Lectori benevolo offerre volui. Cujus si apposita hæcce sterilis ingenii mei fercula utpote sale eruditionis minus lautè conspersa palato minus grata ac delicata obveniant, benevolè condonabit. Jehovahæ interim, à quo, in quo, & per quem omnia fiunt pro largâ hæcce divinitus concessâ gratiâ sit

*Laus, Honor & Gloria
In sempiterna Secula.*

F I N I S.

